

NAFKAM

Nasjonalt forskningscenter innen
komplementær og alternativ medisin

Årsplan 2021

UiT Norges arktiske universitet

Helsedirektoratet

1	GENERELT	3
1.1	NAFKAMS OPPDRAG, MÅL, VISJON OG HOVEDOPPGAVER.....	3
1.2	NAFKAMS STRATEGISKE PLAN 2021-2025	3
1.3	NAFKAMS SENTERRÅD	4
2	FORSKNING.....	5
2.1	NAFKAMS FORSKNINGSPROSJEKTER.....	5
2.1.1	<i>Kreft.....</i>	5
2.1.2	<i>Kroniske smerter.....</i>	6
2.1.3	<i>Psykiske helseproblemer</i>	6
2.2	PLANLAGTE SYSTEMATISKE KUNNSKAPSOPPSUMMERINGER	6
2.3	KONFERANSER/ SEMINARER	7
2.4	STUDENTER VED NAFKAM.....	7
3	INFORMASJON.....	7
3.1	NAFKAMS NETTSTEDER	8
3.1.1	<i>Undersøkelse av brukertilfredsheten med NAFKAMs nettsteder.....</i>	8
3.1.2	<i>Brukerevaluering av nettleksikonet på NAFKAM.no blant hovedmålgruppen pasienter.....</i>	9
3.1.3	<i>Faktastoff om alternativ behandling</i>	9
3.2	FORMIDLING.....	9
3.2.1	<i>Å publisere og gjøre kjent NAFKAMs nye strategiske plan</i>	9
3.2.2	<i>Å publisere og gjøre kjent nye tall, fakta og trender om befolkningens bruk av alternativ behandling</i>	10
3.2.3	<i>Å publisere og gjøre kjent befolkningens holdninger til reguleringen av alternativ behandling 10</i>	
3.2.4	<i>Å restrukturere nettstedenes FAQ-sider og utvikle prosedyren for spørsmål til svartjenesten ..10</i>	
3.3	KONFERANSER/KURS/SEMINARER.....	11
3.3.1	<i>Ekspertdialog-møte om Lightning Process (LP) for CFS/ ME.....</i>	11
3.3.2	<i>Presentasjon av Helsebarometeret 2021.....</i>	11
3.3.3	<i>Kurs om integrativ onkologi for svenske helsepersonell som arbeider med kreftpasienter</i>	11
3.3.4	<i>Pilot på nettbibliotek av informasjonsfilmer</i>	11
4	PASIENTSIKKERHET	12
4.1	NETTBASERT SYSTEM FOR REGISTRERING AV UØNSKEDE EFFEKTER AV KAM	12
4.2	FORSKNING PÅ PASIENTSIKKERHET OG RISIKO VED ALTERNATIV BEHANDLING	12
4.3	WHO SAMARBEIDSSENTER.....	13
5	RÅDGIVING	13
6	STØTTEFUNKSJONER	13
6.1	PERSONELL.....	13

6.2	ØKONOMI.....	14
6.3	HMS.....	14

1 Generelt

1.1 NAFKAMs oppdrag, mål, visjon og hovedoppgaver

Oppdrag

Ved å drive egen forskning, samt å bidra til og koordinere andre forskningsaktiviteter innen feltet, skal NAFKAM utvikle kunnskap om alternativ behandling og hvordan det potensielt kan være nyttig for å håndtere sykdoms- og helseproblemer.

NAFKAM skal utvikle og tilby forskningsbasert og kvalitetssikret informasjon om potensiell effekt og risiko for vanlige former for alternativ behandling.

NAFKAM overvåker markedet for potensiell risiko ved alternativ behandling og rapporterer dette til norske helsemyndigheter.

Mål

NAFKAM skal gjøre det mulig for befolkningen å ta informerte og trygge valg med hensyn til bruk av alternativ behandling.

Visjon

Fremragende forskning og formidling av informasjon om alternativ behandling.

Hovedoppgaver

Senterets hovedoppgaver er forskning (kapittel 2), informasjon (kapittel 3), pasientsikkerhet (kapittel 4), rådgivning (kapittel 5) og undervisning. Fordi ansatte ved NAFKAM ikke har undervisningsplikt på universitetet, er veiledning av doktorgradsstudenter og masterstudenter en integrert del av NAFKAMs forskningsoppgaver, mens foredrag og presentasjoner om feltet alternativ behandling for studenter, helsepersonell og andre parter er en integrert del av informasjonsoppgaver.

1.2 NAFKAMs strategiske plan 2021-2025

NAFKAMs nye strategiplan for 2021-2025 danner grunnlaget for senterets årsplan for 2021. Den strategiske planen legger til grunn og bygger på oppdraget gitt av Helse- og omsorgsdepartementet og Helsedirektoratet, Oxford Researchs rapport etter evalueringen av NAFKAM, samt de strategiske planene til UiT Norges arktiske universitet og dets Institutt for samfunnsmedisin (ISM). Planen har også lagt WHO's strategi for tradisjonell medisin 2014-2023 til grunn.

NAFKAMs visjon er å levere fremragende forskning og informasjon om alternativ behandling. NAFKAM tilstreber å ha innvirkning, som betyr at forsknings- og informasjonstjenestene våre skal være mye brukt i Norge og til støtte for det norske folk i å ta informerte og trygge valg om mulig bruk av alternativ behandling.

NAFKAM har identifisert fire kjerneverdier som skal utgjøre hjørnesteinene i våre fremtidige aktiviteter:

Den første hjørnesteinen er å involvere pasienter og publikum for øvrig, utøvere av alternativ behandling og autorisert helsepersonell i våre aktiviteter.

Den andre hjørnesteinen er at pasientsikkerhet skal være i fokus for enhver aktivitet initiert av NAFKAM.

Den tredje hjørnesteinen er objektivitet. NAFKAM skal opprettholde en upartisk posisjon som er basert på strenge og objektive evalueringer som følger høye vitenskapelige forskningsstandarder.

Den fjerde hjørnesteinen er gjennomsiktighet, noe som betyr at NAFKAM er transparent og kommuniserer tydelig om sitt oppdrag og oppgaver, og utfører sine aktiviteter på en åpen, ærlig og ansvarlig måte.

For å oppnå større innvirkning har NAFKAM identifisert seks fokusområder for årene som kommer. Det første området er å forbedre navigasjonen og brukervennligheten til NAFKAMs nettbaserte databaser om alternativ behandling. Det andre er å fokusere på bruk og sikkerhet av alternativ behandling for helseproblemer som har en særlig høy innvirkning på livskvaliteten. Å utvikle egnede kommunikasjonsverktøy for å støtte sikker og informert beslutningstaking om alternativ behandling er det tredje området. Det fjerde området er å utføre systematiske gjennomganger av forskning på alternativ behandling. I et femte satsingsområde vil NAFKAM styrke sin samarbeidsaktivitet med de andre nordiske landene Danmark, Finland, Island og Sverige. Det sjette og siste satsingsområdet er at NAFKAM vil utvide sitt fokus utover terapeut-drevne behandlinger, til å omfatte effekt og sikkerhet ved egenbehandling ved hjelp av behandlingsprodukter og selvhjelpsteknikker.

Den strategiske planen for 2021-2025 skal lede NAFKAM i sine årlige og daglige aktiviteter. Vi vil i større grad utføre disse som tverrfaglige team enn før, bestående av kommunikasjonsspesialister og forskere for å skape mer synergi. Vi vil jevnlig og åpent måle oppnådd effekt av tiltakene, og gjøre dette kjent i åpent tilgjengelige kilder.

1.3 NAFKAMs senterråd

Fram til 2020 hadde NAFKAM et fagråd på 6 medlemmer som representerte forskjellige relevante organisasjoner/ interessentgrupper i Norge. Fra 2021 skal alle eksterne kompetansesentra som er lagt til UiT Norges arktiske universitet under Institutt for samfunnsmedisin (ISM) ha egne senterråd. Disse rådene skal gi sentrenes ledere råd angående strategier, veivalg og overordnede planer; om fagutvikling og forskning, samt om framdrift og utvikling av virksomheten ved sentrene.

Medlemmene og lederne i kompetansesentrenes senterråd oppnevnes formelt av ledelsen ved ISM, i dialog med det respektive senters leder. Senterrådene kan ha fra 3-7 medlemmer totalt, og følgende grupper skal være representert:

- Ansatte ved senteret
- UiT-ansatte utenfor senteret
- Sentrale eksterne mål-/ brukergrupper for senteret

Medlemmene oppnevnes for en periode på 2 eller 4 år, men intet medlem kan sitte mer enn 8 år totalt. Hvert senterråd skal ha minst ett møte i året. Senterets leder er rådets sekretær. NAFKAM skal etablere et nytt senterråd i løpet av 2021.

2 Forskning

NAFKAM skal gjennom egen forskning, bidrag til og koordinering av annen forskningsaktivitet på feltet sørge for utvikling av kunnskap om - og eventuelt hvordan - alternativ behandling kan være til hjelp ved sykdom og helseplager.

Når det er hensiktsmessig og mulig, vil NAFKAM aktivt involvere helsevesenet, pasienten og / eller publikum i sine forskningsaktiviteter. NAFKAM vil utføre sine aktiviteter i samarbeid med grupper av utøvere og helsepersonell, samt internasjonale forskningsgrupper.

NAFKAM ser behovet for å styrke samarbeidsaktiviteter i de nordiske landene: Danmark, Finland, Island og Sverige. Det er mange likhetstrekk i den offentlige helsetjenesten og reguleringen av alternativ behandling i de nordiske landene. Et sterkere nordisk samarbeid vil gi NAFKAM større muligheter til å samarbeide i (kliniske) studier.

Til tross for høy utbredelse/ bruk av alternativ behandling de siste ti årene, har forskningsfeltet ikke hatt et eget programområde hos store finansører i inn- og utland. Selv om det er utfordrende å søke på eksterne midler, vil NAFKAM-forskerne fortsette å søke om forskningsmidler. I 2021 er det planlagt å utvikle en strategisk plan for søk etter eksterne midler for fremtidige doktorgradsstudenter og postdoktorer ved NAFKAM.

2.1 NAFKAMs forskningsprosjekter

Bredden og kompleksiteten i behandlingsfeltet gjør det nødvendig å fokusere senterets forskningsaktiviteter. I løpet av de neste fem årene vil NAFKAM fokusere på å studere bruk og sikkerhet ved alternativ behandling brukt for særlig utbredte helseproblemer og har stor innvirkning på livskvaliteten, der slik behandling er mye brukt. Disse er: kreft, kroniske smerter og psykiske helseproblemer.

I 2021 vil følgende studier innen disse tre prioriterte forskningsområdene pågå/ initieres:

2.1.1 Kreft

- PhD-programmet: *Bruk av selvledelsesstrategier blant deltakere med nåværende og tidligere kreft i den syvende undersøkelsen av Tromsø-studien; en langsgående tverrsnittsstudie*
- Dr. philos-programmet: *Utvikling av evidensbasert beslutningsstøtte om komplementær og alternativ medisin (CAM) for foreldre av barn med kreft i Norge*
- En randomisert kontrollert pilotstudie som undersøker muligheter og effekten av Utendørsterapi på mental og fysisk helse hos unge kreftpasienter og -overlevende

- Senskader etter brystkreftbehandling - med fokus på fatigue hos brystkreftoverlevende. Er akupunktur et relevant behandlingstilbud? – En multisenter pragmatisk randomisert, kontrollert studie.

2.1.2 Kroniske smerter

- Hodepine og transkraniell magnetisk stimulering (TMS)
- Vakuummassasje (kopping) for kroniske nakkesmerter: Undersøke fysiologiske virkningsmekanismer gjennom biomarkører: En kvantitativ sensorisk testing (QST)
- Farmakologiske og ikke-farmakologiske tiltak for smerter i slitasjegikt: En nettverksmetaanalyse
- Kjennetegn ved personer med håndartrose som bruker alternativ behandling

2.1.3 Psykiske helseproblemer

- Åndelighet og bruk av alternativ behandling
- Effekter av healing ved moderat depresjon hos voksne. En pilot-, randomisert kontrollert studie.

Selv om det er nødvendig å fokusere forskningen, vil NAFKAM fortsette å sette i gang aktiviteter på andre enn de beskrevne områder som er aktuelle og presserende. I 2021 vil senteret fortsette å undersøke og publisere om rollen og bruken av alternativ behandling under COVID-19-pandemien. Videre vil NAFKAM i 2021 kartlegge andelen nordmenn som bruker alternativ behandling i form av selvhjelp for å bevisst forbedre helsen, så som med urter, meditasjon og yoga.

En liste over alle [pågående forskningsprosjekter i 2021 fins her](#).

2.2 Planlagte systematiske kunnskapsoppsummeringer

NAFKAMs forskere vil fortsette å gjøre systematiske gjennomganger om temaet alternativ behandling. NAFKAM skal styrke og ta i bruk sin kompetanse på dette, samt det internasjonale samarbeidet som senteret har utviklet på dette området. NAFKAM vil gjøre gjennomganger innen følgende områder:

- Forekomsten og utbredelsen av alternativ behandling
- Sikkerheten ved alternativ behandling
- Effekter ved alternativ behandling.
- Identifisere hull og mangler i forskningslitteraturen om alternativ behandling
- Kunnskap om og forståelse av subjektive erfaringer, opplevelser og andre forhold ved bruk av alternativ behandling

NAFKAMs nettsted skal utvides til å inkludere en egen side som gir oversikt over pågående og publiserte systematiske kunnskapsoppsummeringer fra NAFKAM.

I 2021 er følgende systematiske kunnskapsoppsummeringer planlagt:

- Cochrane Systematic Review: Misteltein (*Viscum Album*) I behandling av kreft
- Alternativ behandling mot bivirkninger av konvensjonell kreftbehandling hos barn: En systematisk gjennomgang og meta-analyse av randomiserte kontrollerte studier
- KAM behandlinger mot bivirkninger av kreftbehandling hos barn: en systematisk oppsummering av observasjonsstudier
- Farmakologiske og ikke-farmakologiske intervensjoner mot smerter ved slitasjegikt: en nettverks-metaanalyse
- Evaluering av sikkerheten ved *Andrographis paniculata*-preparater, basert på klinisk forskningslitteratur

2.3 Konferanser/ seminarer

På grunn av den pågående COVID-19-pandemien og de relaterte begrensningene i reisevirksomhet, forventes det at NAFKAM-forskernes presentasjoner på konferanser og seminarer i 2021 vil være begrenset. På dette tidspunktet er det planlagt presentasjoner på to konferanser høsten 2021: Svensk forum for integrativ onkologi, 13. - 14. oktober 2021 (Stockholm, Sverige) og den 13. Europeiske kongressen for integrativ medisin, 5. - 7. november 2021 (London, England).

2.4 Studenter ved NAFKAM

NAFKAMs forskere vil veilede til sammen åtte stipendiater/ dr. philos-kandidater i 2021. To kandidater er direkte ansatt ved NAFKAM og utfører sine forskningsaktiviteter på bruk av alternativ behandling ved kreft. Tre kandidater gjør sine doktorgradsstudier utenfor Norge (Tyskland, Nederland og Sverige). To kandidater har planlagt å forsvare sine doktorgradsavhandlinger i 2021.

3 Informasjon

NAFKAM skal tilby forskningsbasert og kvalitetssikret faktainformasjon om eventuell effekt og risiko ved utbredte alternative behandlingstilbud, for å bidra til informerte og kunnskapsbaserte helsevalg. Informasjonsoppdraget utføres hovedsakelig ved å drifte nettstedet nafkam.no (tidligere nifab.no) samt spesialbiblioteket cam-cancer.org.

Hovedmålet for NAFKAMs informasjons- og formidlingsvirksomhet i 2021 er:

- Å framskaffe mer kunnskap om brukerne av senterets nettsteder, for å utvikle disse etter brukernes informasjonsbehov og tilfredshet i deres bruk av den nettbaserte informasjonen vår
- Å evaluere nettleksikonet på NAFKAM.no blant pasientgrupper hvor bruken av alternativ behandling er høy, for å sikre disse brukermedvirkning i den videre utviklingen av et optimalt relevant og aktuelt innhold
- Å omstrukturere nettstedene slik at informasjonen om de alternative behandlingsformene også blir søkbar ut fra symptomer, behandlingshensikter og utfall
- Å videreutvikle metodikken og prosedyrene for evidenssyntese av forskning på alternativ behandling, og implementere dette i nettleksikonet på NAFKAM.no.
- Å publisere og gjøre kjent NAFKAMs nye strategiske plan
- Å publisere og gjøre kjent nye tall, fakta og trender om befolkningens bruk av alternativ behandling, basert på Befolkningsundersøkelsen 2020
- Å publisere og gjøre kjent hva befolkningens holdninger til regulering av alternativ behandling, basert på Helsepolitisk barometer 2021
- Å restrukturere nettstedenes FAQ-sider og utvikle prosedyren for spørsmål til svartjenesten
- Å bidra til økt, kunnskapsbasert og respektfull dialog om bruk, sikkerhet og virkninger av alternativ behandling i Norge.

3.1 NAFKAMs nettsteder

I henhold til oppdraget ivaretar NAFKAM rollen som det nasjonale informasjonssenteret på feltet. Herunder driver NAFKAM det nasjonale nettleksikonet om alternativ behandling, som skal gi den norske befolkningen evidensbasert informasjon om bakgrunnen, prinsippene, effektiviteten og sikkerheten til pr 2020 rundt 140 utbredte former for alternativ behandling. NAFKAM forvalter også det internasjonale CAM Cancer-samarbeidet, som har som mål å gi helsepersonell evidensbasert informasjon av høyeste kvalitet om alternativ behandling ved kreft, og å opprettholde et autoritativt nettverk av eksperter på området. CAM Cancers nettsted inneholder pr dato et bibliotek av rundt 75 oppsummeringer basert på en grundig vurdering og evaluering av den tilgjengelige forskning.

3.1.1 Undersøkelse av brukertilfredsheten med NAFKAMs nettsteder

I 2021 skal NAFKAM gjennomføre en undersøkelse av tilfredsheten blant brukerne av våre nettsteder. NAFKAMs informasjonsoppdrag favner mange og til dels ulike målgrupper med ulike behov og forkunnskaper. For å forbedre innholdet og den teknologiske og språklige tilgjengeligheten, trenger vi å vite hvem våre brukere er og hvilke behov de søker dekket hos oss. Målet med dette er å skaffe kunnskap for å kunne forbedre innholdet og tilgangen til det.

3.1.2 Brukerevaluering av nettleksikonet på NAFKAM.no blant hovedmålgruppen pasienter

Informasjon av høy kvalitet må være brukertilpasset, ha relevans, samt være aktuell, tilgjengelig og forståelig for å kunne bidra til kunnskapsbaserte valg for egen helse. I 2021 planlegges det å sammen med store pasientgrupper hvor bruken av alternativ behandling er høy, å evaluere dagens innhold på nettleksikonet for relevans, aktualitet og behov for nytt innhold. I dette arbeidet vil vi derfor i 2021 samarbeide med relevante pasientforeninger om å gjennomføre en undersøkelse i medlemsmassen.

3.1.3 Faktastoff om alternativ behandling

Nye inngangsportaler til innholdet på nettstedene skal utvikles og implementeres, for å lette navigasjonen og adkomsten til nettstedenes kjerneinnhold. Disse vil ta utgangspunkt i de brukshensikter, diagnoser, symptomer og/ eller utfall som brukerne har når de oppsøker nettstedene våre. Dette vil senke aksesterskelen og bidra til at innholdet blir enklere å finne.

For nettleksikonet på NAFKAM.no vil vi sammen med forskningskompetansen utvikle en ny prosedyre for presentasjon av forskningsstatus på NAFKAM.no. Så langt har grunnlaget for leksikonets opplysninger om effekt bestått av systematiske kunnskapsoppsummeringer og metaanalyser av eksisterende forskning. Mens slik forskning regnes som den mest solide form for dokumentasjon, begrenser denne terskelen samtidig formidlingen av nyere forskning og dokumentasjon fra andre evidensnivåer.

Den nye prosedyren vil medføre en ekstraordinær oppdatering av det eksisterende innholdet i nettleksikonet. Dette vil kreve betydelig av våre ressurser for 2021. Valg av terapiformer til produksjon av eventuelt nytt innhold, vil bli prioritert ut fra utbredelse og bruk, samt eventuell kjent risiko. Også NAFKAMs nye fokus på mental helse vil påvirke nyproduksjonen. Innholdet om alternativ behandling av barn skal styrkes, bl.a med undertemaer som graviditet. Nytt innhold av stoff på CAM Cancer vil avhenge av eventuell ekstern finansiering. Vi vil så langt det er mulig tilstrebe en felles satsing på utvikling design- og innholdsmessig av de to nettstedene.

3.2 Formidling

I tillegg til drift av nettstedene NAFKAM.no og cam-cancer.org omfatter NAFKAMs formidlingsvirksomhet å besvare spørsmål fra publikum og presse/ media; å drive NAFKAMs profiler i sosiale medier, samt å holde foredrag og innlegg i pasient- og personellforum.

3.2.1 Å publisere og gjøre kjent NAFKAMs nye strategiske plan

NAFKAMs virksomhet skal kjennetegnes av en høy grad av transparens og gjennomsiktighet. Det innebærer at våre målgrupper og andre interessenter skal kunne bli kjent med vår strategi, våre prioriteringer og fokusområder i strategiperioden. Publiseringen vil medføre at alle kan finne strategiplanen på internet, men grunnet COVID-19-pandemien vil bekjentgjøringen være begrenset

til å være digital i form av omtale i egne kanaler, samt i digitale møter med spesielle grupper så som helsemyndighetene, pasientforbund og profesjonsorganisasjoner. For å styrke tilgjengeligheten og formidlingen av planens innhold vil vi utvikle supplerende illustrasjoner og visualiseringer av det tekstlige innholdet.

3.2.2 Å publisere og gjøre kjent nye tall, fakta og trender om befolkningens bruk av alternativ behandling

NAFKAMs Befolkningsundersøkelse av nordmenns bruk av alternativ behandling er blant våre mest brukte og siterte publikasjoner. Denne undersøkelsen har festet seg som et barometer og som en solid kilde til kunnskap om befolkningens bruk og hvordan denne har utviklet seg fra 2012 til dagens dato. Den brukes av media, beslutningstakere, fagmiljøer og andre.

Tallene ble hentet inn i desember 2020, og vil bli gjort tilgjengelig i 2021 i en egen rapport på nettsidene våre. Vi vil også gjøre den aktivt kjent gjennom omtale i egne kanaler, samt gjennom melding til relevante forbund/ organisasjoner samt pressen. Med rapporten tilgjengelig vil vi kunne si noe om hvordan bruken har utviklet seg siden 2018; hvilke pasientgrupper som bruker alternativ behandling; om hvordan selvhjelp og egenbehandling utvikler seg i forhold til terapeutstyrt alternativ behandling; samt om kostnadsbruken. Sistnevnte faktor er særlig interessant, med hensyn til at MVA-fritaket på alternativ behandling fra utøvere oppført i Utøverregisteret ble fjernet fra nyttår av.

3.2.3 Å publisere og gjøre kjent befolkningens holdninger til reguleringen av alternativ behandling

NAFKAM har siden 2014 deltatt i det nasjonale Helsepolitisk barometer, som gir våre folkevalgte, myndigheter og fagmiljøer kunnskaper om befolkningens holdninger på regulerte områder. De senere år har strengere regulering av anledningen til å utøve alternativ behandling vært fremført i samfunnsdebatten, og argumentasjonen preget av emosjoner og antakelser på befolkningens vegne mer enn fakta om befolkningens synspunkter. Tallene fra Helsebarometeret vil bli gjort tilgjengelig på våre nettsider som en åpen rapport, og NAFKAM vil bekjentgjøre dem i egne kanaler samt gjennom melding til relevante forbund/ organisasjoner samt pressen. NAFKAMs ledelse vil også kommentere betydningen av funnene samlet, overfor helse- og omsorgskomiteen på Stortinget.

3.2.4 Å restrukturere nettstedenes FAQ-sider og utvikle prosedyren for spørsmål til svartjenesten

NAFKAM ivaretar også en spørsmål- og svartjeneste for publikum generelt, samt for helsepersonell; presse/ media og alternative behandlere. Svar på vanlige slike henvendelser skal i 2021 utvikles til en ofte-stille-spørsmål-side for gjenbruk. Dette vil kunne avhjelpe publikum slik at de finner svar på nettsiden uten å måtte formulere et spørsmål og sende e-post. Den nye strategiplanen medfører også behov for å fronte informasjon om planens fokusområder og – grupper, NAFKAMs mål og visjon tilsvarende. Det Videre vil vi effektivisere og utvikle svartjenesten ved å etablere en base over standard utgangspunkt for besvarelser.

3.3 Konferanser/kurs/seminarer

NAFKAM har planlagt flere arrangementer i 2021 for å bidra til dialogen om bruk, sikkerhet og virkninger av alternativ behandling, såvel for å kommunisere NAFKAMs oppdrag, rolle, oppgaver og tjenester. Avhengig av COVID-19-situasjonen og reisebegrensningene knyttet til denne, vil disse arrangementene bli avviklet digitalt eller som fysiske møter.

3.3.1 Ekspertdialog-møte om Lightning Process (LP) for CFS/ ME

På basis av den tilsynelatende fortsatt polariserte debatten om LP for CFS/ ME-pasienter har NAFKAM tatt initiativ til et dialogmøte (ekspertmøte). Hovedmålet med dette er å skape en møteplass for organisasjoner for CFS/ ME-pasienter, helsepersonell som behandler dem, helseforskere, profesjonsforeningen for utøvere av LP, helsemyndighetene og andre mulig aktuelle bidragsyttere til pasienter med CFS/ ME og for å bidra til en åpen, respektfull og konstruktiv dialog som kan lede til forslag og anbefalinger om framtidig kunnskapsutvikling.

3.3.2 Presentasjon av Helsebarometeret 2021

NAFKAM vil som deltaker i Helsebarometeret delta på Kantars arrangement med presentasjon av funnene i denne landsdekkende undersøkelsen om befolkningens holdninger til helsepolitiske temaer; samt diskusjon med og blant representanter fra Helse- og omsorgskomiteen. Arrangementet vil foregå i Oslo i april, og bli streamet til alle interesserte.

3.3.3 Kurs om integrativ onkologi for svenske helsepersonell som arbeider med kreftpasienter

Samarbeidsgruppen mellom de regionale kreftsentrene i Sverige har tatt initiativ til utvikling av et nasjonalt online kurs om alternativ, komplementær og integrativ medisin. NAFKAM skal her ha en presentasjon om senteret, lovgivningen om alternativ behandling i Norge og Sverige, samt om anbefalte nettsteder og informasjonsressurser så som CAM Cancer.

3.3.4 Pilot på nettbibliotek av informasjonsfilmer

På grunn av COVID-19-situasjonen foregår mange av de planlagte konferanser og seminarer blant pasient- og personellorganisasjoner hvor NAFKAM er ønsket som foredragsholder digitalt. NAFKAM vil derfor utvikle piloter på ulike typer filmer der NAFKAMs ekspertise holder korte foredrag om vanlige temaer innen alternativ behandling. Disse vil også kunne gjenbrukes i aktuelle saker på vårt eget nettsted. Vi vil i 2021 utvikle en plan for dette konseptet, for og sammen med relevante målgrupper og samarbeidspartnere.

4 Pasientsikkerhet

NAFKAM skal overvåke markedet for nye alternative behandlingstrender som kan true pasientsikkerheten, og varsle helsemyndighetene om slike tilfeller. Risiko og sikkerhet utgjør sentrale faktorer i NAFKAMs oppdrag og strategi. NAFKAMs arbeid på dette området favner forskning, formidling og rådgivning, samt nasjonalt og internasjonalt samarbeid med forskere, interesseorganisasjoner, myndigheter og WHO. Vi samarbeider med nasjonale helsemyndigheter om å inkludere risiko og sikkerhet innen alternativ behandling i det samlede norske pasientsikkerhetsarbeidet.

Hovedmålene for senterets arbeid for pasientsikkerhet i 2021 er:

- Å utvikle et nettbasert system for registrering av uventede, uønskede effekter relatert til bruk av alternativ behandling i Norge
- Å fortsette pågående og initiere ny forskning på pasientsikkerhet og risiko ved alternativ behandling
- Å bidra videre til utvidelse av WHOs innsats for fokus på pasientsikkerhet og kvalitet i pasientbehandling og –omsorg innen tradisjonell, komplementær og integrative medisin.

4.1 Nettbasert system for registrering av uønskede effekter av KAM

Pasientsikkerhet og risiko skal være i fokus for alle studier og prosjekter som initieres av NAFKAM. Et viktig mål i strategiperioden vil derfor være å utvikle et nettbasert system der forbrukere, pasienter, alternative behandlere og helsepersonell kan registrere uventede, uønskede effekter relatert til bruk av alternativ behandling i Norge. Strategien for utarbeidelse av dette systemet vil inneholde flere faser, der våre konsepter om medvirkning (PPI og CCI) er essensielle for utforming, utprøving og evaluering av en pilotversjon før en fullversjon vil være på plass og i drift.

4.2 Forskning på pasientsikkerhet og risiko ved alternativ behandling

NAFKAM vil fortsette PhD-prosjektet "Ulike helseaktørers rolle i forhold til demente personers bruk av naturmidler og urtemedisin". Prosjektet er et samarbeidsprosjekt mellom Hilde Risvoll (dr.med, seniorkonsulent og spesialist i nevrologi ved NKS Kløveråsen, Trude Giverhaug (PhD, Regionalt legemiddelinformasjonscenter - RELIS), prof. Marit Waseeth og prof. Kjell Havorsen ved Institutt for Farmakologi, Universitetssykehuset Nord-Norge (UNN). Dette prosjektet evaluerer sikkerheten til demente personer som bruker urtemedisin og naturmidler.

NAFKAM har planlagt å søke ekstern finansiering for å initiere en ny studie på området «Optimistic Bias by Proxy: An underestimated risk in treatment settings?». Optimistisk bias er definert som

underestimering av egen risiko, eller optimismeskjevhet. Vitenskapelige studier har vist at helsepersonell har en tendens til å overestimere sin egen helse sammenlignet med gjennomsnittet av befolkningen. Det er derfor nødvendig å stille spørsmål om objektiviteten i disse nytte-/risikovurderingene som helsepersonell og terapeuter foretar, med tanke på sin egen dyktighet som behandler men også for pasienten/klienten. Vi ønsker å kalle denne spesielle situasjonen for «optimistic bias by proxy» – fordi personen som blir eksponert for denne skjev vurderingen av risiko, er en tredje person, for eksempel en pasient eller klient.

4.3 WHO Samarbeidssenter

Pasientsikkerhet utgjør også kjernen i NAFKAMs aktiviteter som samarbeidspartner med WHO. NAFKAM vil fortsette å støtte WHOs arbeid med medisinsk sikkerhet og kvalitet på helserelaterte tjenester ved å samle inn data og gjennomgå WHOs tekniske dokumenter om sikkerhets-, regulerings- og opplæringsstandarder innen alternativ behandling.

5 Rådgiving

NAFKAM vil fortsette med rådgiving overfor sentrale myndigheter, organisasjoner og utdanningsinstitusjoner i inn- og utland. Rådgivningen dreier seg ikke om kliniske råd eller sykdomsbehandling, men om råd knyttet til hvordan pasientsikkerheten kan ivaretas ved utfordringer i bransjen, markedet og bruken av alternativ behandling. Målet er at forespørslene skal bli besvart så godt som mulig med god kvalitet og service, og at svarene skal være i samsvar med den tilgjengelige kunnskap på området.

Eksempler på slike mottagere er:

- Helse- og forbrukermyndigheter, Statsforvalteren og Fylkeslegen
- NOKUT, universiteter og høyskoler
- Personellorganisasjoner innen skolemedisin og alternativ behandling
- EU, WHO
- Pasientorganisasjoner og andre grupperinger i befolkningen

6 Støttefunksjoner

6.1 Personell

Per 1. mars 2021 har NAFKAM totalt 14,3 årsverk fordelt på 16 ansatte.

6,8 årsverk (8 personer) er vitenskapelige stillinger, hvorav 6 årsverk er kvinner og 0,8 er menn.

7,5 årsverk (8 personer) er stillinger relatert til formidling og administrativ virksomhet, hvorav 4,5 er kvinner og 3 er menn.

Ansatte pr 1.3.2021:

	Menn	Kvinner
Antall årsverk ansatte relatert til forskning	0,8	6
Antall årsverk ansatte relatert til formidling	3	4,5
Antall personer ved institusjonen med doktorgrad	2	4
Antall personer ved institusjonen med professorgrad	1	2
Doktorgradskandidater med arbeidssted ved institusjonen og som er opptatt på et doktorgradsprogram gjennom avtale med UoH-institusjonen (1) og kandidat som sikter mot Dr Philos grad (1).	0	2

NAFKAM følger universitetets personalpolitikk og har tilgang på interne kurs og faglige forum innenfor flere fagområder (personal, økonomi og forskning).

NAFKAM vil sammen med instituttledelsen og de øvrige eksterne sentra som er lagt til ISM fortsette arbeidet med avklaring og gjennomføring av tiltak som kan gi bedre ressursutnyttelse og samarbeid på tvers av de administrative fagområder.

6.2 Økonomi

NAFKAM får et årlig basistilskudd via Helsedirektoratet. I tillegg søkes det forskningsmidler til enkelte forskningsprosjekter der det er mulig. NAFKAM fikk ingen økning i sitt basistilskudd fra Helsedirektoratet for 2021. Den årlige lønns- og prisutviklingen representerer dermed en kontinuerlig utfordring for driften, handlingsrommet og aktivitetsnivået.

6.3 HMS

NAFKAM følger universitetets HMS-plan.